

НОВА КРАЇНА

Освіта і Наука

Результати опитування (он-лайн анкетування
лідерів громадських об'єднань сфери освіти України)

Квітень-травень 2014

Україна

Автор опитувальника Ірина Барматова

*Аналіз та Звіт про результати опитування Олександра Михайлова,
Ірина Барматова*

Матеріали для опитування були сформовані в контексті ідей,
визначених у всеукраїнському дослідженні
“Управління освітою та шкільна автономія: погляд зі школи”,
яке було здійснено за підтримки
Міжнародного фонду “Відродження”
в рамках проекту Асоціації керівників шкіл м. Києва
/керівник проекту Паращенко Л.І./

- Період: квітень травень 2014
- Географія: Україна
- Метод: он-лайн анкетування
- Вибірка: неквотована
- N=200

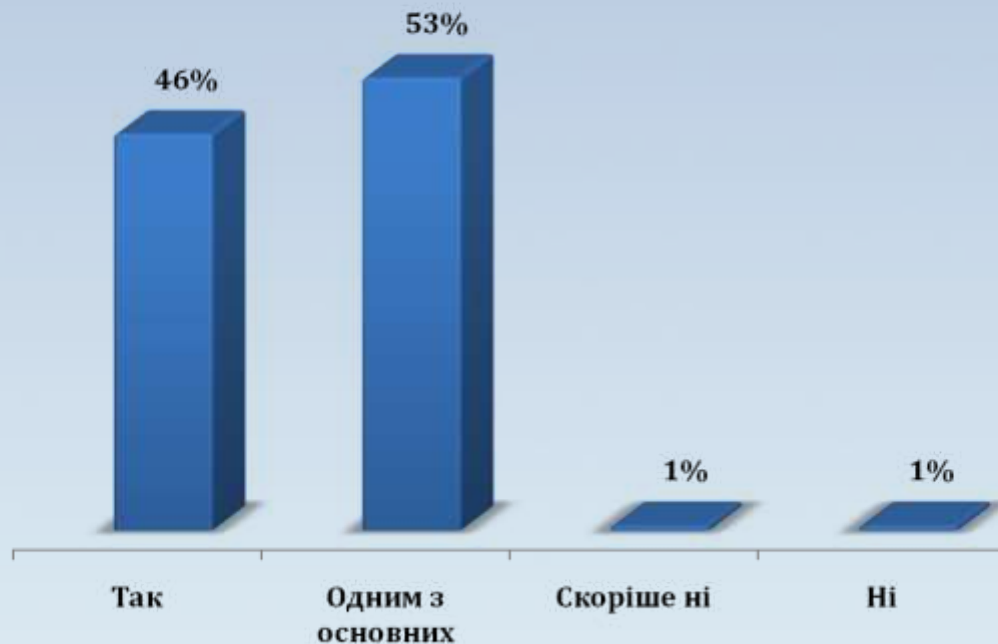
Використані в рамках аналізу

- Рейтинг – ранжовані дані граничного показника шкали – “однозначно так”/”так”, “найбільшою мірою”;
- Порівняння оціночного вибору – протиставлення сукупності всіх позицій шкали “так”/”більшою мірою” з позиціями “ні”/”меншою мірою”.

Освіта як державний пріоритет

ЧИ ПОВИННА ОСВІТА БУТИ ОСНОВНИМ ДЕРЖАВНИМ ПРІОРИТЕТОМ?

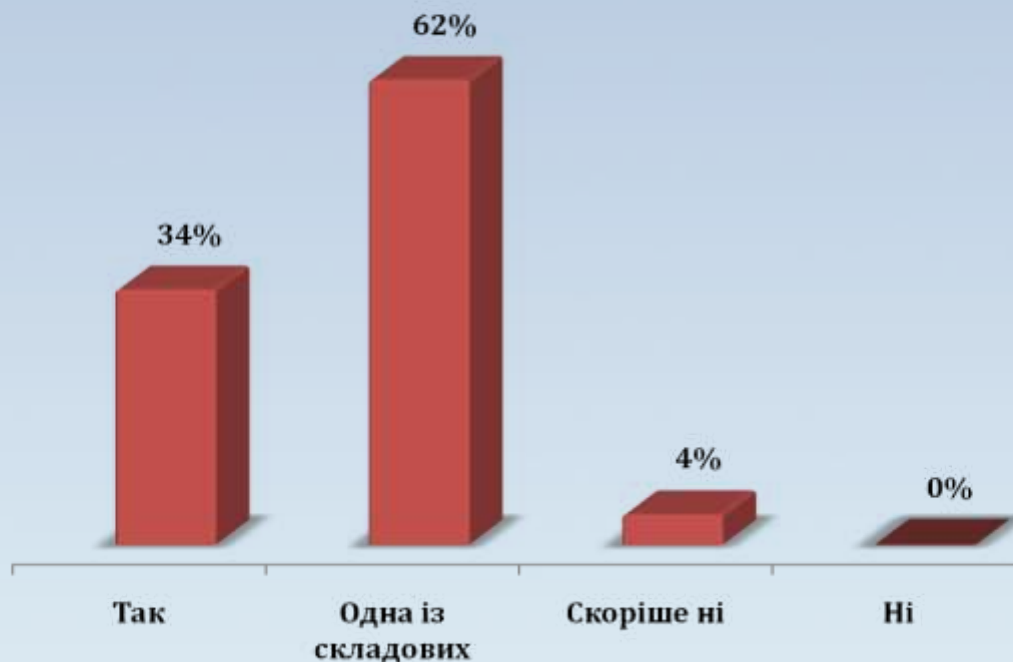
(Чи погоджуєтесь Ви з тим, що освіта повинна бути основним державним пріоритетом, як це було зроблено в довоєнних і післявоєнних Радянському Союзі, Німеччині, післявоєнних Японії, Південній Кореї, Китаї, Тайвані, сучасній Фінляндії, Сингапурі та деяких інших країнах, які здійснили так зване економічне диво?)

Освіта як основа національної безпеки

ЧИ Є ОСВІТА ОСНОВОЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

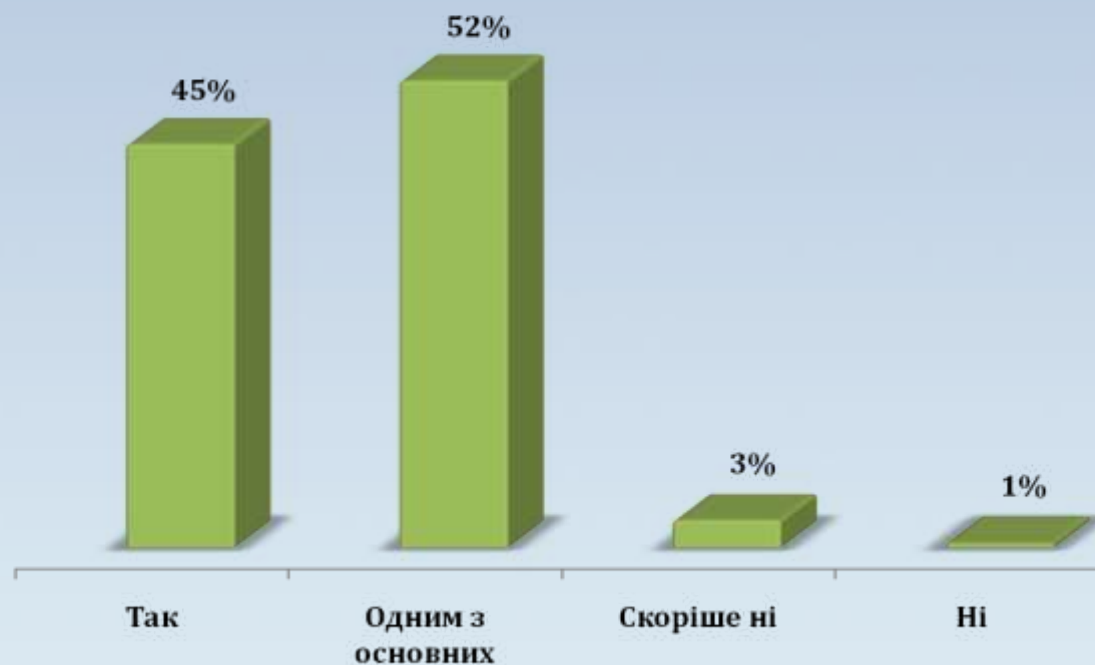
(Чи погоджуєтесь Ви з тим, що освіта є основою національної безпеки країни?)

Освіта як пріоритет в життєдіяльності суспільства

ЧИ ПОВИННА БУТИ ОСВІТА ОСНОВНИМ ПРІОРИТЕТОМ В ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ СУСПІЛЬСТВА

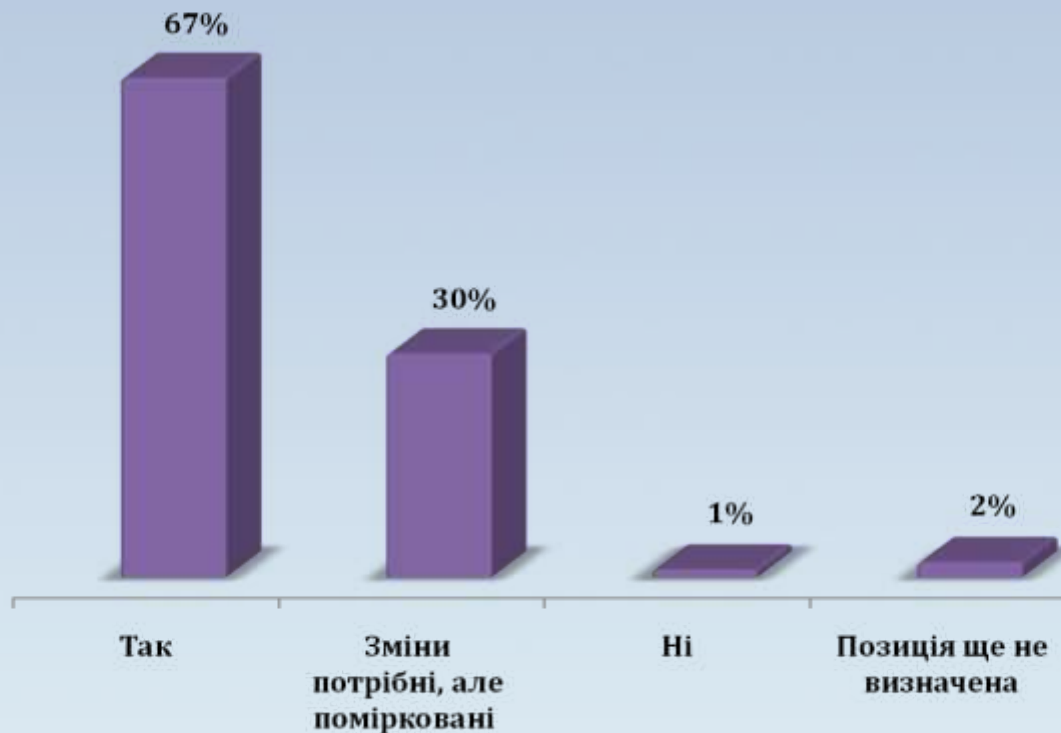
(Чи погоджуєтесь Ви з тим, що освіта повинна бути основним пріоритетом в життєдіяльності, розвитку та відповідальності суспільства?)

Необхідність змін у сфері освіти

ЧИ ПОТРІБНІ РАДИКАЛЬНІ ЗМІНИ У СФЕРІ ОСВІТИ

(Чи потрібні, на Вашу думку, радикальні зміни у сфері освіти України?)

ПРИЧИНИ КРИЗИ В ОСВІТІ УКРАЇНИ

(Що, на Вашу думку, є головною причиною кризи в освіті України?)

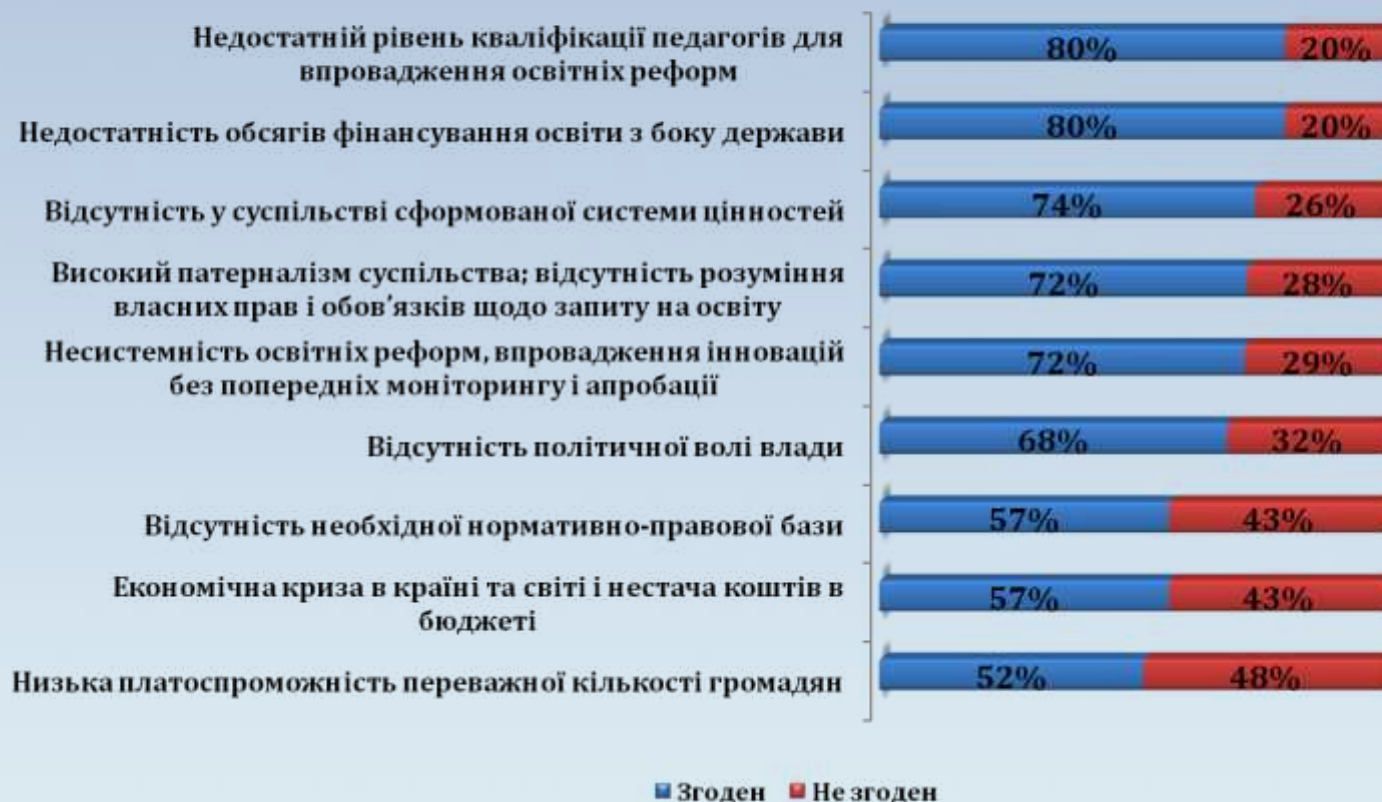
ПЕРЕШКОДИ ПЕРЕТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ (ч. I)

(Що, на Вашу думку, є головною причиною кризи в освіті України?)

ПЕРЕШКОДИ ПЕРЕТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ (ч. II)

(Що, на Вашу думку, є головною причиною кризи в освіті України?)

ПОРІВНЯННЯ ОЦІНОЧНОГО ВИБОРУ

Співвідношення відповідей протилежного оціночного значення

ПОРІВНЯННЯ ОЦІНОЧНОГО ВИБОРУ:

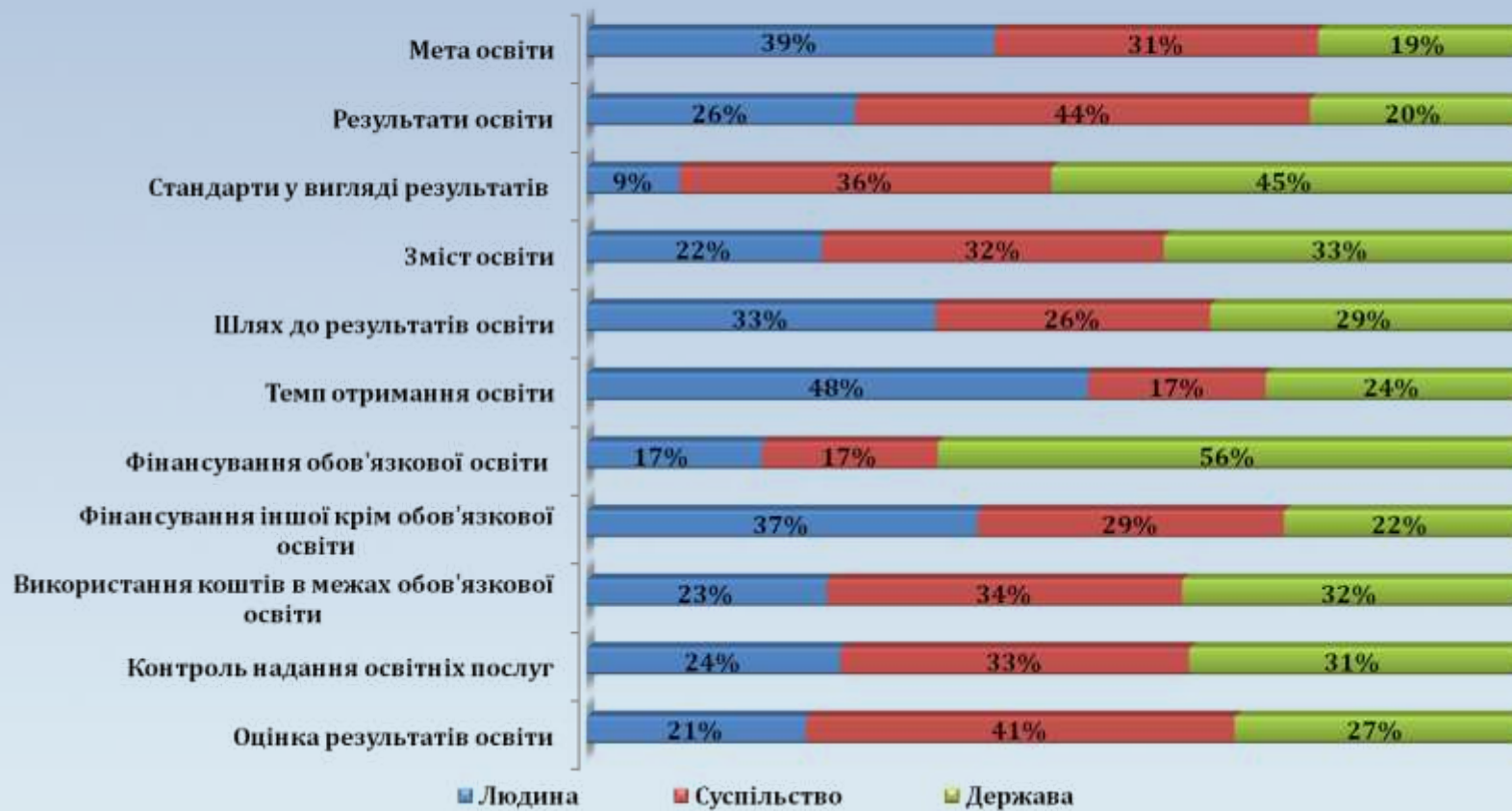
Співвідношення відповідей протилежного оціночного значення

Повноваження замовників освіти

ОСНОВНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ЗАМОВНИКІВ ОСВІТИ

(Хто визначає наступні параметри у сфері освіти?)

Повноваження замовників освіти

ПОВНОВАЖЕННЯ ЛЮДИНИ ЯК ОСНОВНОГО ЗАМОВНИКА ОСВІТИ

(Якою мірою людина (студент/дитина разом із батьками) визначає наступні параметри у сфері освіти?)

Повноваження замовників освіти

ПОВНОВАЖЕННЯ СУСПІЛЬСТВА ЯК ЗАМОВНИКА ОСВІТИ

(Якою мірою суспільство (громади, роботодавці, громадські об'єднання і т.ін) визначає наступні параметри у сфері освіти?)

Повноваження замовників освіти

ПОВНОВАЖЕННЯ ДЕРЖАВИ ЯК ЗАМОВНИКА ОСВІТИ

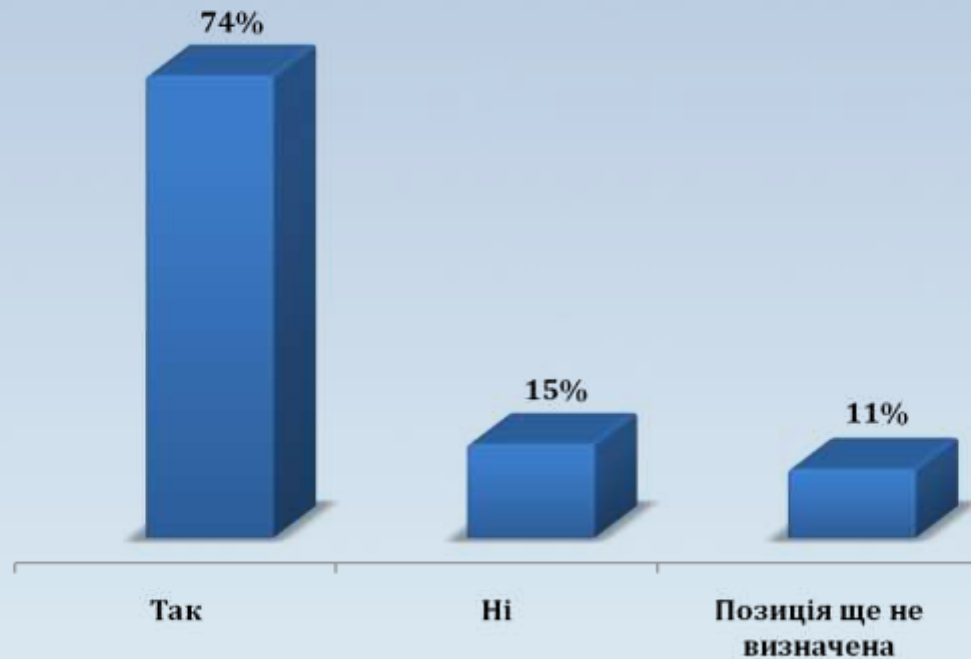
(Якою мірою держава (через органи управління всіх рівнів) визначає наступні параметри у сфері освіти?)

Права людини щодо отримання освіти

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ТЕМП ОСВІТИ

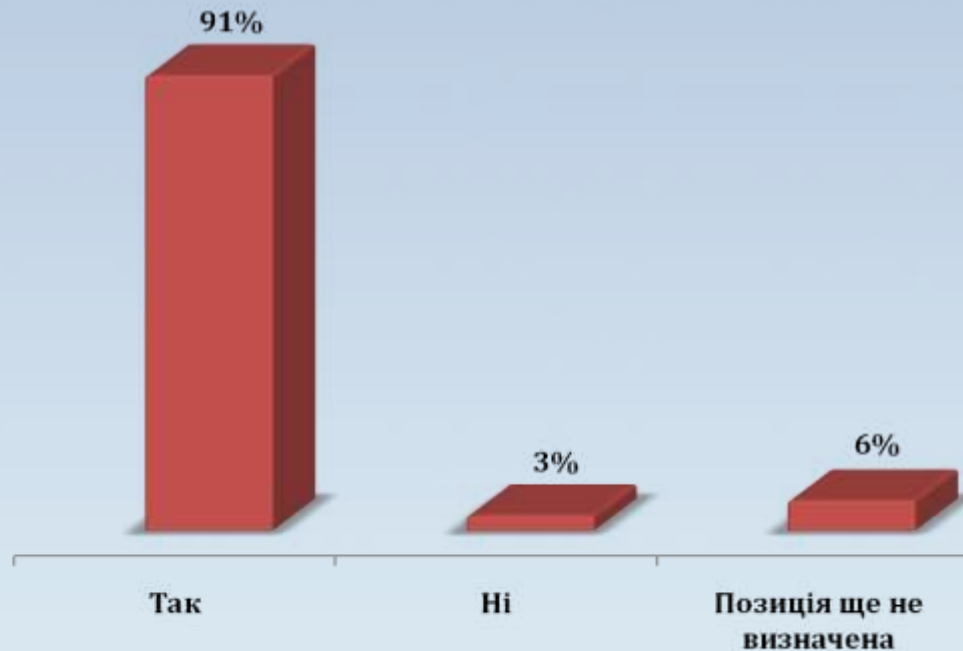
(Чи погоджуєтесь Ви з думкою: "Громадяни повинні мати право на досягнення обов'язкових результатів освіти будь-якого рівня в індивідуальному темпі. Для визнання освіти того чи іншого рівня держава встановлює вимоги до обов'язкових результатів освіти, орієнтовні терміни їх досягнення, але, все ж таки, темп досягнення цих результатів визначають учні та їх батьки, або повнолітня особа, яка здобуває освіту"?)

Права людини щодо отримання освіти

ВІЛЬНИЙ ВИБІР ФОРМИ ОСВІТИ

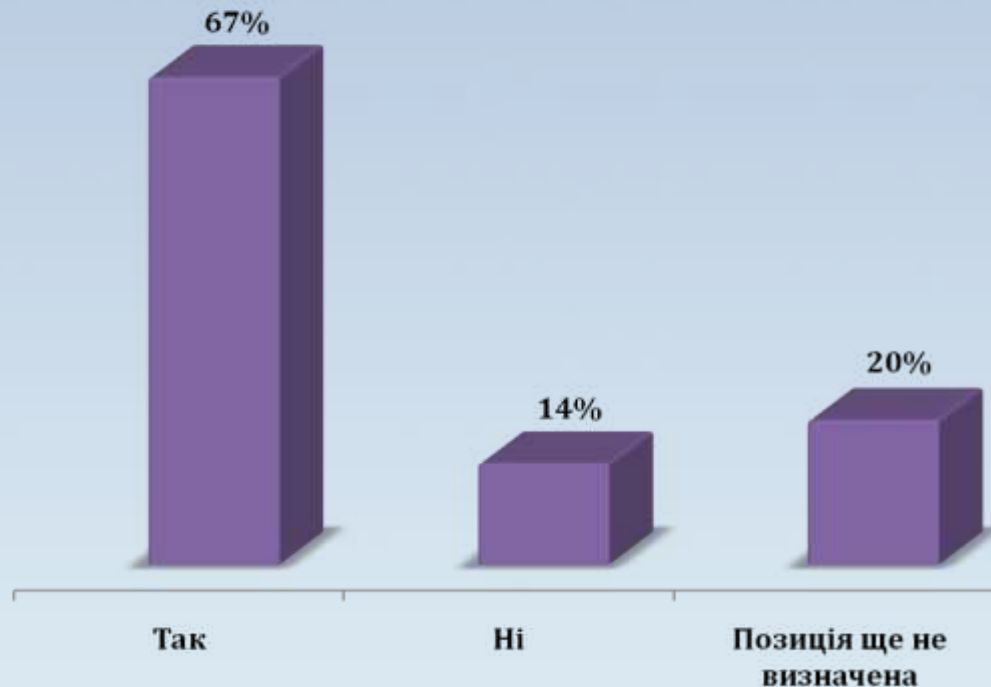
(Чи вважаєте Ви, що громадяни повинні мати право здобувати освіту будь-якого виду у будь-якій формі (очна, заочна, вечірня, дистанційна, екстернатна, мережева, самоосвіта) з проміжними моніторингами, державною підсумковою атестацією та зовнішнім незалежним оцінюванням результатів освіти?)

Права людини щодо отримання освіти

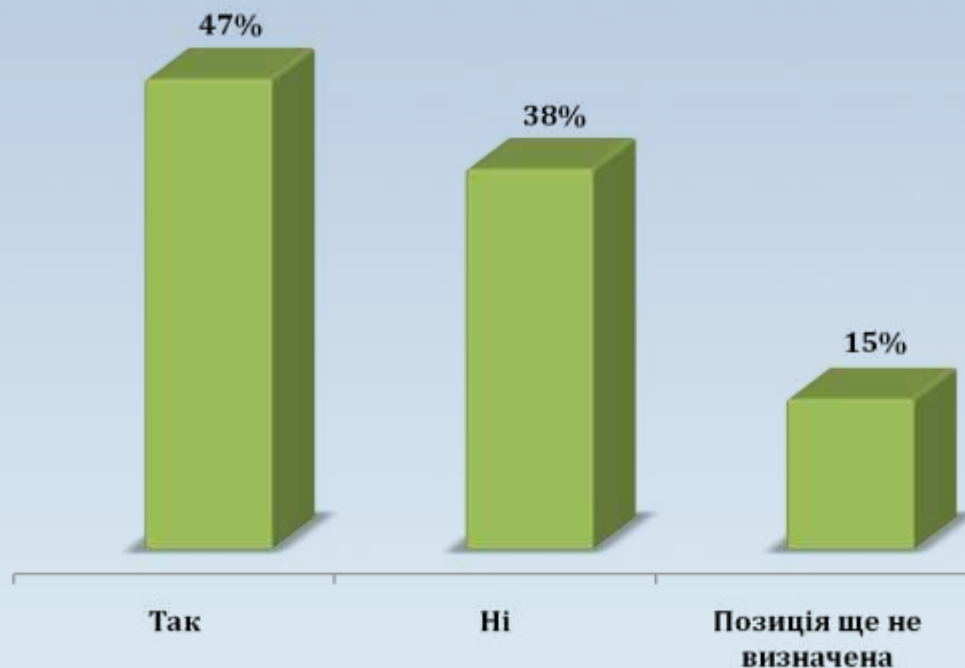
ПРАВО НА СІМЕЙНУ ОСВІТУ

(Чи вважаєте Ви, що батьки повинні мати право за бажанням надавати власним дітям освіту у формі сімейної освіти, а саме: правові засади, психолого-педагогічне та методичне консультування, центри моніторингу і державної підсумкової атестації результатів обов'язкової освіти дітей, можливості користуватися соціальною інфраструктурою територіальної громади, фінансування обов'язкової освіти за принципом "кошти йдуть за дитиною"..?)

ЧИ ПОВИННІ БАТЬКИ ОТРИМУВАТИ СПЕЦІАЛЬНУ ОСВІТУ ДЛЯ ОСВІТИ ТА ВИХОВАННЯ СВОЇХ ДІТЕЙ

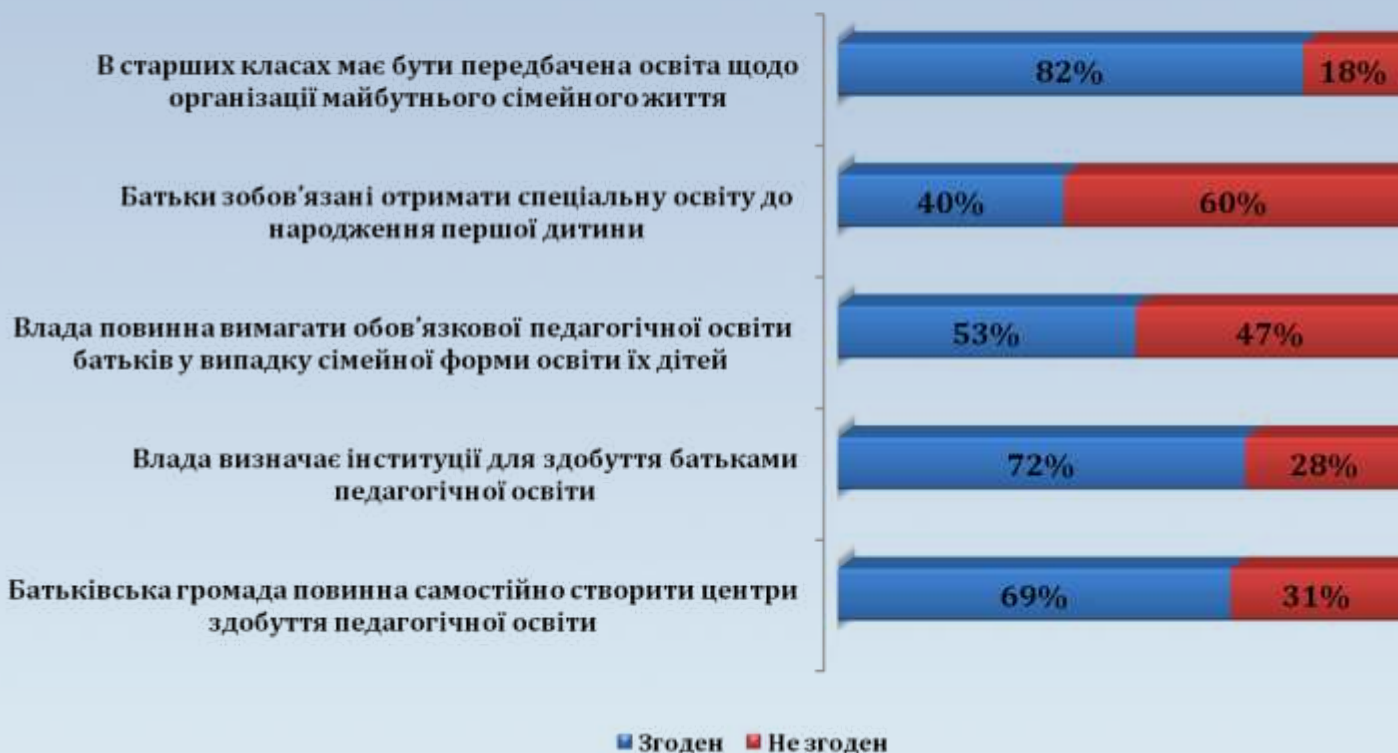
(Чи вважаєте Ви, що батьки повинні отримувати спеціальну освіту для освіти та виховання власних дітей?)

Немає однозначної згоди щодо отримання батьками спеціальної освіти для освіти та виховання власних дітей. Голоси на підтримку та проти, включаючи тих, хто не визначився, складають практично 50% / 50%.

ДУМКИ ЩОДО ОСВІТИ БАТЬКІВ

(Визначте Ваше ставлення до наступних думок щодо освіти батьків)

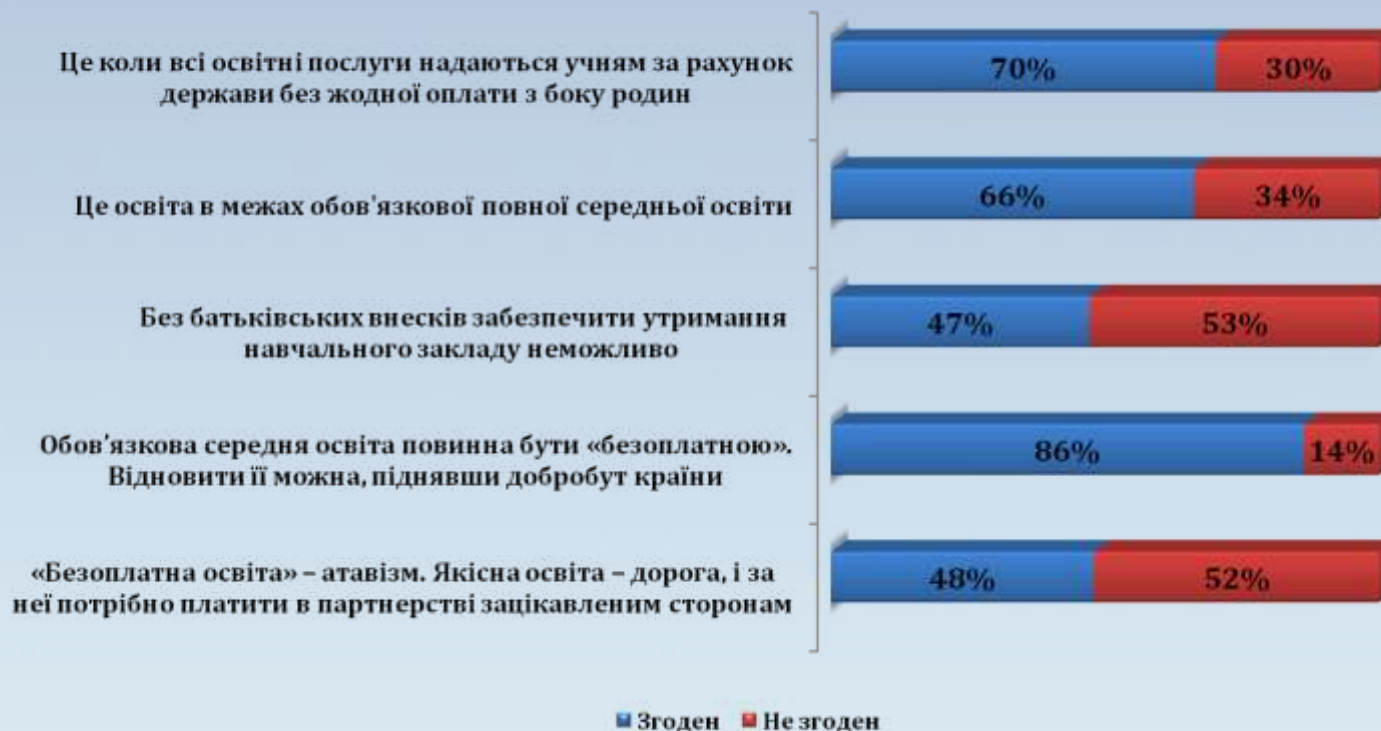

Респонденти не певні в тому, що влада повинна вимагати педагогічну освіту у тих батьків, які обирають сімейну освіту для своїх дітей, а також не згодні з обов'язковою спеціальною освітою до народження першої дитини.

І влада, і батьківська громада можуть визначати інституції для здобуття батьками педагогічної освіти.

СТАВЛЕННЯ ДО ПОНЯТТЯ "БЕЗОПЛАТНА ОСВІТА"

(Визначте Ваше ставлення до наступних висловлювань щодо поняття "безоплатна освіта")

Переважає думка, що середня обов'язкова освіта повинна бути “безоплатною”. Якщо вона такою не є в повній мірі, цей стан бажано відновити.

Участь громадськості в розвитку освіти

АКТУАЛЬНІСТЬ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ

(У розв'язанні яких питань в розвитку освіти участь громадськості є найактуальнішою?)

Критерії оцінки роботи освітніх організацій

РЕЙТИНГ КРИТЕРІЇВ ОЦІНКИ РОБОТИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

(Які критерії, на Вашу думку, зможуть давати оцінку ефективності роботи організації, яка надає освітні послуги, зокрема навчального закладу?)

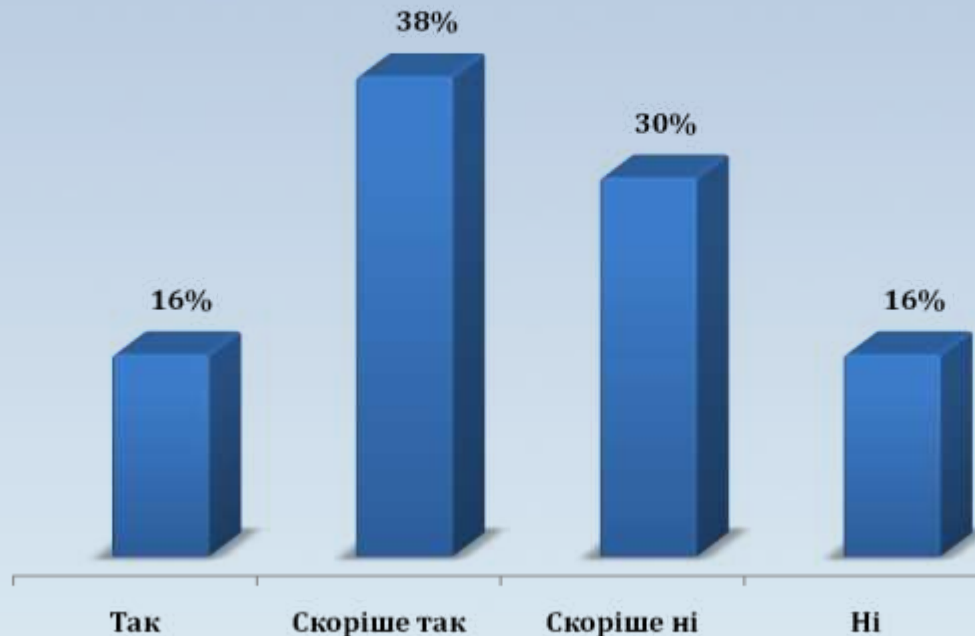

Державна інспекція навчальних закладів

НОВА
КРАЇНА

ЧИ ПОТРІБНА ДЕРЖАВНА ІНСПЕКЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ?

(Чи потрібна, на Вашу думку, державна інспекція навчальних закладів?)

Нечітко визначено позицію щодо необхідності державної інспекції навчальних закладів (майже 50% / 50%).

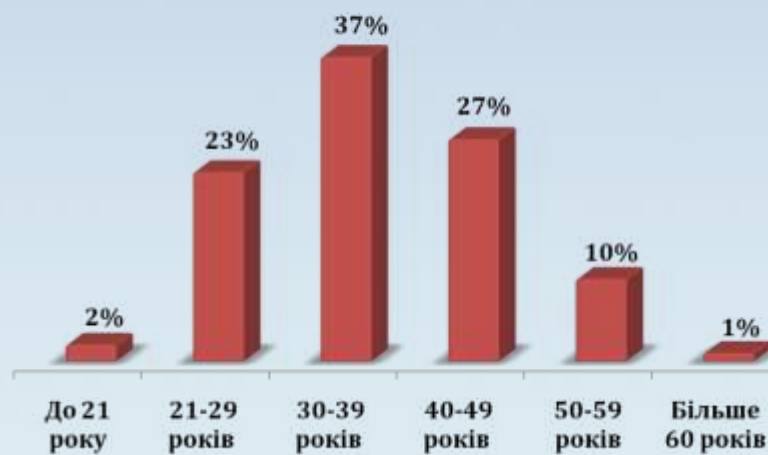
СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ РЕСПОНДЕНТІВ

Стать та вік

СТАТЬ

ВІКОВА ГРУПА

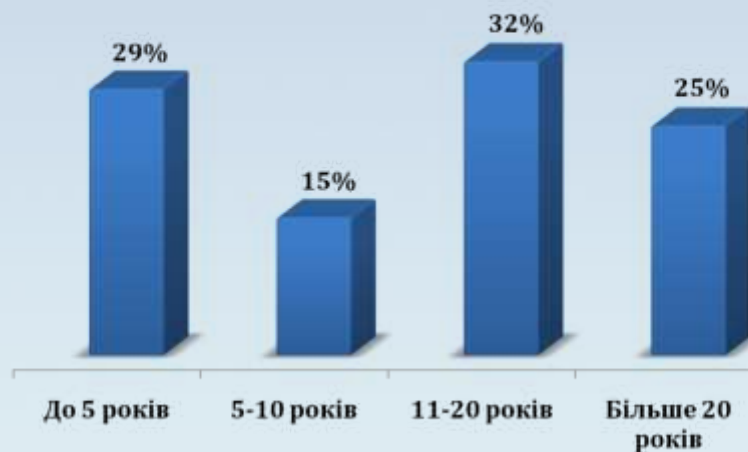

Сімейний стан

СІМЕЙНИЙ СТАН

СТАЖ ПОДРУЖНЬОГО ЖИТТЯ

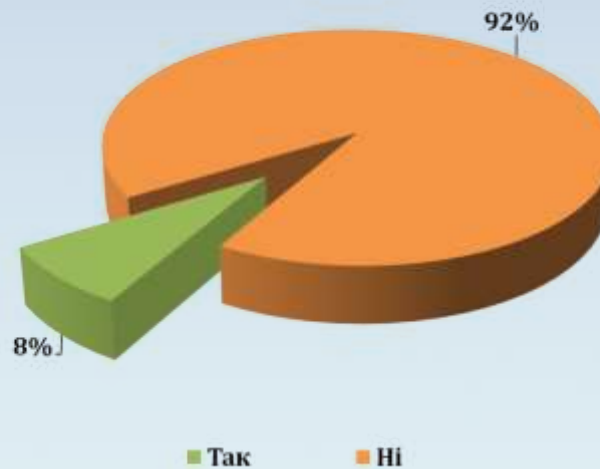

Наявність дітей

МАЮТЬ ДІТЕЙ

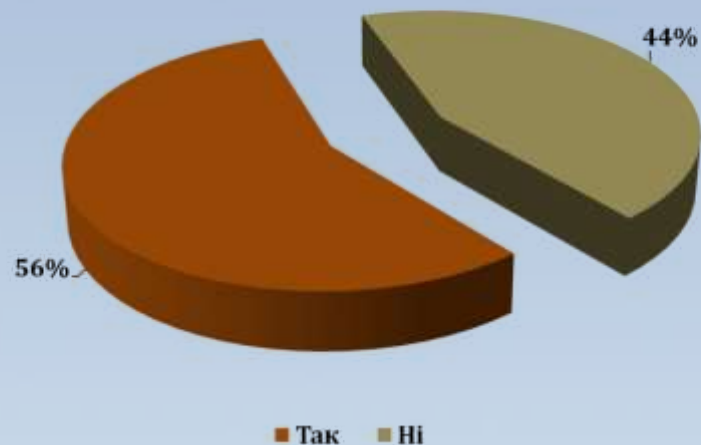

НАЛЕЖНІСТЬ ДО ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

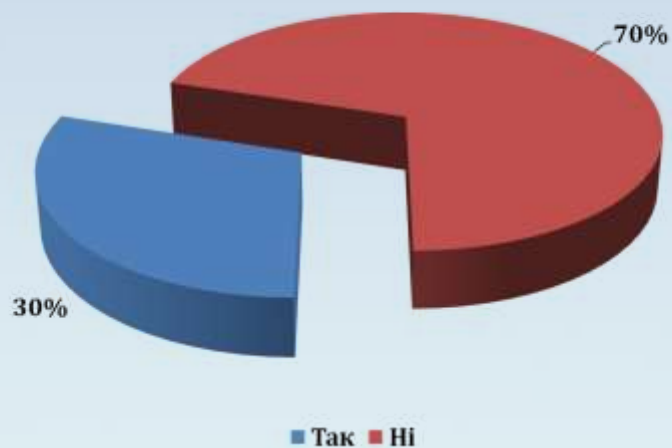

Педагогічні працівники

ПЕДАГОГІЧНІ ПРАЦІВНИКИ

НАЛЕЖНІСТЬ ДО КЕРІВНИЦТВА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ СЕРЕД ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

СФЕРА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Соціально-демографічні характеристики респондентів:

- переважають жінки (бл. 70%);
- 87% - віком від 21 до 49 років;
- Одружені та мають дітей близько 70%;
- Більше половини є педагогічними працівниками, 30% серед них належать до керівництва навчальних закладів;
- Серед інших професій переважають належні до сфер науки, ІТ технологій, менеджменту (включаючи власний бізнес).

Резюме дослідження: аналіз існуючої ситуації

- Освіта має набути реального статусу пріоритету/одного з пріоритетів держави, життєдіяльності суспільства та стати одною зі складових національної безпеки країни (бл. 100% респондентів)
- 88% визнають кризовий стан освіти, 97% вважають за необхідне провести зміни, 67% виступають за радикальні зміни у сфері освіти
- На думку майже всіх опитаних основні причини кризи в освіті лежать у зоні відповідальності держави - неефективне управління освітою з боку держави та зловживання владою (97%).
- Одними з основних причин кризи визначені застаріла модель системи (79%) та низький рівень розвитку громадянського суспільства (78%)
- Більшою мірою перешкодами для впровадження реформ є політичні та економічні умови: недостатність/неефективність фінансування та відсутність волі держави, органів керування галуззю до якісних змін, корупція (82-91%). Меншою мірою - соціальні умови: патерналізм та відсутність системи цінностей у суспільстві (52-74%)

Резюме дослідження: бажана ситуація

- Основним замовником освіти є людина (58%), меншою мірою – суспільство (34%)
- Людина переважно визначає мету, шляхи досягнення результатів, темп освіти та фінансування іншої крім обов'язкової освіти (33-48%), приймає участь у формуванні змісту освіти, використанні коштів, виділених на обов'язкову освіту, контролі надання освітніх послуг та оцінюванні результатів освіти
- Суспільство визначає результати освіти, практично на рівні з державою формує стандарти освіти, зміст освіти, грає переважну роль у використанні коштів в межах обов'язкової освіти, контролі надання освітніх послуг, в оцінюванні результатів освіти (33-44%), приймає участь у формуванні мети освіти, шляхів досягнення результатів освіти, фінансуванні іншої крім обов'язкової освіти
- Держава грає головну роль у формуванні стандартів освіти (45%), несе відповідальність за фінансування обов'язкової освіти (56%), спільно з громадськістю визначає шляхи досягнення результатів освіти, контролює надання освітніх послуг та оцінює результати освіти
- Високим є рівень запиту на безоплатну освіту, якою повинна бути обов'язкова середня освіта (86%) і яку з часом необхідно відновити

Резюме дослідження: роль громади

- Громада готова приймати участь в розвитку освіти більшою мірою шляхом виховання дітей (77%), загального контролю влади, організацій (66%), використання коштів (70%)
- Більше половини опитаних готові до пошуку додаткових джерел фінансування освіти (61%), до участі в розробці стандартів освіти, змісту освіти (55%)
- Майже половина опитаних (48%) готові до участі у плануванні роботи організацій, що надають освітні послуги, до розробки нової нормативно-правової бази
- В якості критеріїв оцінки ефективності роботи організацій, що надають освітні послуги, більшою мірою виступає кінцевий результат: подальша доля випускників та задоволення учнів та батьків, роботодавців. Динаміка змін успішності учнів вважається більш важливою, ніж певний зріз їх успішності.

- Перший і головний висновок дослідження : в Україні набирає потужності громадянське суспільство, яке усвідомлює свою ключову роль у життєдіяльності країни і освіти зокрема.
- Дослідження показує незадоволення громадськості якістю виконання функції керування освітою з боку держави (кризовий стан освіти) та загалом недовіру до здатності держави забезпечити належний рівень надання освітніх послуг (бажання сімейної освіти для власних дітей в тому числі і серед працівників галузі (67%).
- Громадськість вимагає негайного створення нової моделі системи освіти за якої буде подолано монополію держави на освіту, монополію навчального закладу як основної інституції надання освітніх послуг, буде забезпечене право реального вибору освіти, вже задеклароване різноманіття в освіті, право здобувати освіту будь-якого виду у будь-якій формі освіти (очна, заочна, вечірня, дистанційна, екстернатна, мережева, самоосвіта) з проміжними моніторингами, державною підсумковою атестацією та зовнішнім незалежним оцінюванням результатів освіти (91%), забезпечене право на індивідуальний темп освіти (74%).

- **Визначення повноважень замовників освіти дозволяють зробити висновок, що суспільство готове до запровадження вже задекларованого у *Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки*, а до того часу ще в 1994 році у *Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття»)*, основного принципу управління освітою, за якого особистість, суспільство і держава стають рівноправними суб'єктами та партнерами.**
- **Потребують створення центри громадського та громадсько-державного моніторингу та оцінювання діяльності суб'єктів освітнього процесу, громадської професійної експертизи та атестації навчальних закладів, керівників освіти, педагогічних та інших працівників освіти.**

- За висновками Національного інституту стратегічних досліджень України пасивне очікування можливості стовідсоткового фінансування освіти з боку держави є безперспективним: бюджетних коштів ніколи не вистачатиме. Водночас погіршення матеріальної бази соціального сектору економіки, зокрема – освіти, зумовлено збереженням мінімальних рівнів інвестування в розвиток інфраструктури протягом тривалого періоду, містить ризики її подальшого занепаду, що знайшло своє відображення у висновках опитаних.
- Все це змушує шукати альтернативні та солідарні джерела соціальних інвестицій, до яких, як показують результати дослідження, громадськість готова. Практично половина респондентів зазначає, що без залучення громадськості держава не спроможна забезпечити достатній рівень фінансування освіти. Відбулася зміна філософії освіти, за якої суспільство України має перейти від режиму бюджетного утримання своєї системи освіти до режиму інвестування в неї. Інвесторами при цьому виступатимуть родини учнів та студентів, зацікавлені громадські об'єднання, благодійні фонди, меценати, роботодавці і держава. Негайно потрібно створити відповідну нормативно-правову базу та визначити відповідні правила.